

A large, mature tree with a thick trunk and dense green foliage dominates the left side of the frame. Its branches spread out over a row of historic buildings. The buildings have white facades with dark window frames and some arched doorways. The ground is covered with fallen leaves, suggesting an autumn setting.

Langs
monumentale
bomen in

Haarlem

Dikke beuk, Statenbolwerk

Langs monumentale bomen in Haarlem

Haarlemmers houden van hun bomen. En met recht, want in onze versteende stad spelen ze een heel belangrijke rol. Onze bomen en planten zuiveren de lucht en helpen ons letterlijk ademen. Bomen geven sfeer aan onze straten en pleinen, bieden schaduw op warme dagen en beschutting voor dieren en ze dienen als herkenbare plekken in het leven van veel Haarlemmers.

Daarom zorgen we in Haarlem goed voor onze bomen. We zorgen dat nieuwe bomen uit kunnen groeien tot gezonde volwassen bomen en we geven extra bescherming aan bijzondere en oude bomen. Haarlem is een historische stad met een kleurrijk verleden, met klassieke parken, statige huizen en eeuwenoude bomen. Veel Haarlemmers voelen een persoonlijke band met deze stille getuigen van vervlogen tijden, sommige honderden jaren oud. Dit zijn de groene monumenten van Haarlem waar generaties Haarlemmers mee zijn opgegroeid, waar we als gemeente erg trots op zijn en waarvan we hopen dat onze inwoners ze blijven koesteren.

Met deze monumentale bomenroutes door Haarlem wordt u in drie wandelingen langs 40 prachtige monumentale Haarlemse bomen geleid. Ik wens u fijne wandelingen toe en hoop dat u door de verhalen uit dit boekje, met een nieuwe blik naar de bomen van Haarlem gaat kijken.

Robbert Berkhout

Wethouder gemeente Haarlem

4,3
km

Rondje Haarlemmerhout

Tot aan het jaar 1300 was de Hout een natuurbos. Vanaf de 14e eeuw groeide de invloed van de mens en werd de Hout meermaals gekapt en herplant. Ten tijde van het Spaans beleg is de Hout geheel gekapt geweest. Vanaf 1584 is begonnen met nieuwe aanplant, allereerst in de Kleine Hout. De Hout werd een dicht bos met bomenlanen en hakhoutpercelen. Toen de bankier Hope eind 18e eeuw het Paviljoen Welgelegen (het tegenwoordige provinciehuis) liet bouwen wenste hij vanaf zijn terras een mooi uitzicht. Voor hem werd een zichtlijn gecreëerd over het Vlooienveld, tot aan het huidige Hildebrandmonument. In 1827 werd landschapsarchitect J.D. Zocher gevraagd het strakke bos een meer landschappelijk karakter te geven. Hij creëerde extra open ruimtes, slingerende paden, interessante boomgroepen en in 1828 de hertenkamp.

De Hout wordt gedomineerd door beuken, eiken en lindes. Op deze wandeling zullen we daarvan een aantal bijzondere zien, naast andere boomsoorten. We lopen ook door het Florapark en het Frederikspark. Deze parken zijn gerealiseerd naar ontwerpen van J.D. Zocher en zijn zoon L.P. Zocher.

Kinderboerderij de Houthoeve met de dikste eik van Haarlem, is alleen te bezoeken tijdens reguliere openingsuren. De plataan bij het provinciehuis, de dikste boom van Haarlem, kun je alleen aanraken als de poort van het provinciehuis geopend is.

Deze route start bij het Theehuis de Haarlemmerhout, Hertenkampaan 1, 2012 CV.

Quercus robur

boomnummer 1691636

1 Zomereik bij theehuis

De Haarlemmerhout telt zeker 25 eiken met een omtrek van meer dan vier meter. Deze eik hoort daarbij en staat naast de fietsenstalling van het theehuis. Aan de andere kant van het theehuis staat op het wandelpad een monumentale beuk. Die is net geen vier meter in omtrek en 130 jaar oud. Beuken groeien sneller dan eiken. De eik heeft een diep gegroefde stam. De stam van de beuk is tamelijk glad. In de zachte bast van beuken worden vaak inscripties gemaakt. De wandeling gaat zuidwaarts naar de ingang van de kinderboerderij.

PLANTJAAR: 1850-1860

OMTREK: 413 CM

HOOGTE: 27 M

Quercus robur

boomnummer 1686333

2 Zomereik in kinderboerderij

Loop voor deze majestueuze eik de kinderboerderij in. Als deze dicht is, is de eik niet te bezoeken. De eik is mogelijk de oudste boom van Haarlem. In de oorlog met de Spanjaarden is de Hout helemaal gekapt. Vanaf 1584 is begonnen met de herplant. In het boek 'Haarlemmerhout 400 jaar' wordt het mogelijk geacht dat deze eik ergens eind 16e eeuw is geplant. Dan zou de boom nu meer dan 400 jaar zijn. Volgens experts is dat niet reëel. Zij stellen dat de boom ontkiemd is tussen 1700 en 1750. We houden het daarom op meer dan 300 jaar.

OMTREK: 562 CM

HOOGTE: 30 M

PLANTJAAR: 1700-1750

Tilia x europaea

boomnummer 1691642

3 Hollandse linde Houthoeve

Deze linde staat achter het speeltuintje aan de zuidkant van de kinderboerderij, bijna aan het water, achter een hoge kastanje. Je kunt de linde ook goed zien vanaf het pad langs de kinderboerderij. Hij leunt naar het water. Lindes herken je vaak aan de twijgen die rondom de stam omhoog komen, de zogenaamde wortelopslag. Soms worden die in een strakke vorm geknipt. Vaak worden ze ook verwijderd. Op het pad naast de ingang van de kinderboerderij staat nog een monumentale linde. Die is net iets dikker, maar minder hoog.

PLANTJAAR: VOOR 1850

OMTREK: 356 CM

HOOGTE: 32 M

Platanus x hispanica

boomnummer 1691651

4 Plataan Grote Hout

Direct na de oversteek van de Fonteinlaan staat links van je deze forse plataan. Het is ongebruikelijk dat een plataan ingesloten in een bos staat. Meestal staat die langs een weg of op een plein. Vanaf 1828 is volgens plan van de landschaps-architect David Zocher de Hout anders ingericht, met slingerende lanen en meer open plekken. De Fonteinlaan was toen nog een bospad. Op het bospad is een meer open plek gecreëerd, waaraan ook deze plataan is neergezet. Door ontwikkelingen later is de plataan ingesloten door het bos.

OMTREK: 491 CM

HOOGTE: 28 M

PLANTJAAR: 1830-1840

Quercus robur

boomnummer 1696641

5 Zomereik in beukenhal

Direct langs het pad vind je deze zomereik. Een eik heeft veel licht nodig om te groeien. Een eik zal nooit onder beuken groot kunnen worden. Beuken groeien sneller en laten weinig licht door. De beuken rondom deze eik zijn 60 jaar oud. Ze vormen een dicht bladerdak, waaronder weinig groeit. We spreken dan van een beukenhal. Er staan enkele eiken tussen de beuken. Die eiken stonden er al voordat de beuken geplant werden, anders hadden ze niet zo groot kunnen zijn.

PLANTJAAR: 1840-1850

OMTREK: 362 CM

HOOGTE: 28 M

Fagus sylvatica

boomnummer 1696638

6 Dubbele beuk

Loop vanaf de eik nr. 5 langs het Costermonument. Steek rechtdoor het geasfalteerde fietspad over. Daarna eerste pad links en volgende pad rechts. Je loopt dan op deze prachtige beuk af. Eerst zie je één stam, maar van opzij zie je twee grote stammen. Kijk je naar de voet of verder omhoog, dan lijken er nog meer stammen te zijn die samengegroeid zijn tot één stam en zich daarna vertakken. Zocher heeft vaker een boomboeket gecreëerd, door meerdere stekken in één plantgat te zetten. Mogelijk heeft hij dat hier ook gedaan.

OMTREK: 552 CM

HOOGTE: 29 M

PLANTJAAR: 1830-1840

Quercus robur

boomnummer 1691652

7 Loots eiken

Dit zijn twee oude zomereiken, waarvan de ene dood is. De stenen bank is in 1921 geplaatst ter ere van de Haarlemse componist Loots. Op de plaquette bij de bank kun je zien dat de bomen honderd jaar geleden ook al heel dik waren. De Paulinalaan (het verharde fietspad) is het resultaat van het plan van J.D. Zocher. De laan heeft een kromming en is een breuk met de rechte padenstructuur uit de 17e en 18e eeuw. Toen was het Zandvoortepad de hoofdroute om vis naar de stad te brengen, diagonaal door de Hout.

PLANTJAAR: 1750-1800

OMTREK: 377 CM

HOOGTE: 26 M

Tilia cordata

boomnummer 1696644

8 Winterlindes Zandvoortepad

Het Zandvoortepad bestond al voordat de Hout in de 80-jarige oorlog werd gekapt. Daarna is het pad weer ingericht met aan weerszijden lindes. Op verschillende plaatsen langs het pad zijn nog lindes te vinden. Hier zijn ze misschien 200 jaar oud. Het Zandvoortepad liep over de noordkant van de huidige hertenkamp. Daar staan nog twee afgeknotte lindes die opnieuw zijn uitgelopen. Deze lindes zijn misschien wel 300 jaar oud of nog ouder. Ook verderop op het Vlooienveld richting de Kleine Houtweg staan nog oude lindes.

OMTREK: 317 CM

HOOGTE: 26 M

PLANTJAAR: 1800-1810

Quercus robur

9 Plaqueette zomereik

Je staat hier bij de stronk van een zomereik. Deze stronk is 310 cm in omtrek. De telling van de jaarringen wijst uit dat de boom 266 jaar oud is geworden. De boom is geplant in 1735. Toen was dit een dichtbegroeid bos met bomenlanen en percelen hakhout. Dat was al zo vanaf 1600, toen dit deel van de Hout is herbeplant. Deze boom is niet hard gegroeid, iets meer dan één centimeter per jaar. Door concurrentie van andere bomen ontwikkelde de boom zich minder goed. Maar hij heeft het wel lang volgehouden!

LEEFTIJD: 266 JAAR

OMTREK: 310 CM

Platanus x hispanica

boomnummer 1691623

10 Plataan Dreef

Rond 1900 was dit deel van de Dreef rijkelijk bezet met horeca. Het huidige Dreefzicht was toen de herensociëteit Trou moet Blijcken. Vanaf daar naar het Noorden lagen Fortuin (Hotel den Hout), Rustenburg, Het Gulden Vlies en hotel het Wapen van Amsterdam. De plataan zal voor of net naast dit laatste hotel geplant zijn. De Haarlemmers verpoosden hier en flaneerden over de Dreef. De gebouwde omgeving is sinds die tijd drastisch veranderd, maar de plataan is gebleven. Loop via de Hazepaterslaan door naar het Florapark.

OMTREK: 494 CM

HOOGTE: 26 M

PLANTJAAR: 1900-1910

Tilia x europaea 10x en
Tilia platyphyllos 1x

boomnummer 1696633

11 Lindenrond Florapark

Tot ver in de 19e eeuw was het Florapark een weiland, het zogenaamde Hazepatersveld. In opdracht van de gemeente ontwierp de firma Zocher een villapark met een groen hart. De ruim 50 villa's zijn in de decennia daarna gerealiseerd. De lindengroep dateert van net voor de eeuwwisseling. Het waren 13 lindes, waarvan 11 Hollandse lindes en 2 zomerlindes. Eén van de zomerlindes is in 2023 gestorven en omgezaagd. Eén van de Hollandse lindes is met de zomerstorm Poly in 2023 afgebroken. Er zijn nu nog 11 lindes over.

PLANTJAAR: 1890-1900

OMTREK: 286 CM

HOOGTE: 26 M

Castanea sativa

boomnummer 1696634

12 Tamme kastanje Florapark

Loop een eindje het grasveld op om naar de tamme kastanje te kijken. In de gemeentelijke registratie heeft deze een geboortjaar van 1930, dus 30 jaar jonger dan de lindencirkel. Mogelijk is dat reëel, maar zeker is ook dat de Zochers graag werkten met een diversiteit aan boomsoorten en speelse opstellingen. Dus misschien is de boom ouder. De boom is gracieus en lijkt te dansen op het veld. Hij heeft een kenmerkende dwarstak waaraan een tijd lang een schommel heeft gehangen. Sinds een paar jaar is dat verleden tijd.

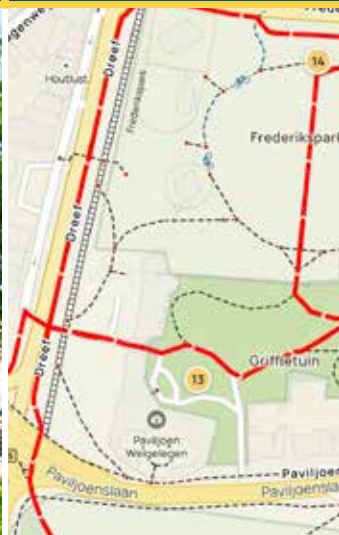
OMTREK: 408 CM

HOOGTE: 17 M

PLANTJAAR: 1920-1930

Platanus x hispanica

boomnummer 1686324

13 Dikke plataan provinciehuis

Platanen herken je aan hun schors die lijkt op camouflage-kleding. Met zijn 6 meter omtrek, gemeten op een hoogte van 130 cm, is dit de dikste boom van Haarlem. Mogelijk is deze boom geplant in de tijd dat prinses Wilhelmina, moeder van koning Willem I, het paleis als zomerverblijf bewoonde. Loop om deze plataan te zien, de poort van het provinciehuis door. Je kunt daarna door de provincietuin naar het Frederikspark lopen. Als de poort gesloten is, dan kun je om het gebouw heen het Frederikspark in en daar vanaf het hek de boom bewonderen.

PLANTJAAR: 1820-1830

OMTREK: 600 CM

HOOGTE: 27 M

Quercus palustris

boomnummer 1696645

14 Moeraseik Frederikspark

Steek tussen de moerascypressen door, het grasveld in noordelijke richting over. Je loopt dan af op deze moeraseik, met zijn smalle, diep ingesneden bladeren die in de herfst mooi kleuren. Rechts naast de moeraseik staan Amerikaanse eiken (red oaks), drie op een rij richting de Baan. Ook die kleuren mooi in de herfst, geel-oranje-rood. Ecologisch gezien zijn deze eikensoorten minder interessant. Naast de foto van de moeraseik, het blad ervan, blad van de Amerikaanse eik en van de donzige eik (nr. 15).

OMTREK: 360 CM

HOOGTE: 22 M

PLANTJAAR: 1840-1850

Quercus pubescens

boomnummer 1691647

15 Donzige eik Frederikspark

Het Frederikspark is naar een ontwerp van J.D. Zocher. Deze eik staat langs de weg, op de grens van het voetpad en een van de Zochervilla's. De zachte of donzige eik dankt zijn naam aan de behaarde twijgen en donzige bladeren. Hij komt uit Zuid-Europa. Deze eik is de dikste donzige eik van Nederland. Vanaf deze eik wandel je terug langs de weg naar de Dreef. Rechts op de hoek van het Houtplein zie je nog een enorme plataan, met een stamomtrek van 566 cm en een hoogte van 27 meter. Terug flaneer je over het grindpad van de Dreef.

PLANTJAAR: 1850-1860

OMTREK: 390 CM

HOOGTE: 21 M

Aesculus hippocastanum

boomnummer 1696643

16 Paardenkastanje

Je bent zojuist het Vlooienveld overgestoken. In 1770 was dit een dichtbegroeid bos. Vanaf eind 18e eeuw zijn er hier open ruimtes gecreëerd met karakteristieke boomgroepen. Op het Vlooienveld en in de hertenkamp staan monumentale eiken, beuken, lindes, kastanjes en een Kaukasische vleugelnoot. De kastanje waar je nu bij staat vinden we het mooist, met de brede kandelaarsarmen die zich over het pad strekken en de sierlijke draaiing in de stam, die ervoor zorgt dat de wind minder vat op de boom krijgt. Vanaf hier loop je terug naar het theehuis.

OMTREK: 417 CM

HOOGTE: 25 M

PLANTJAAR: 1890-1900

1,7
km

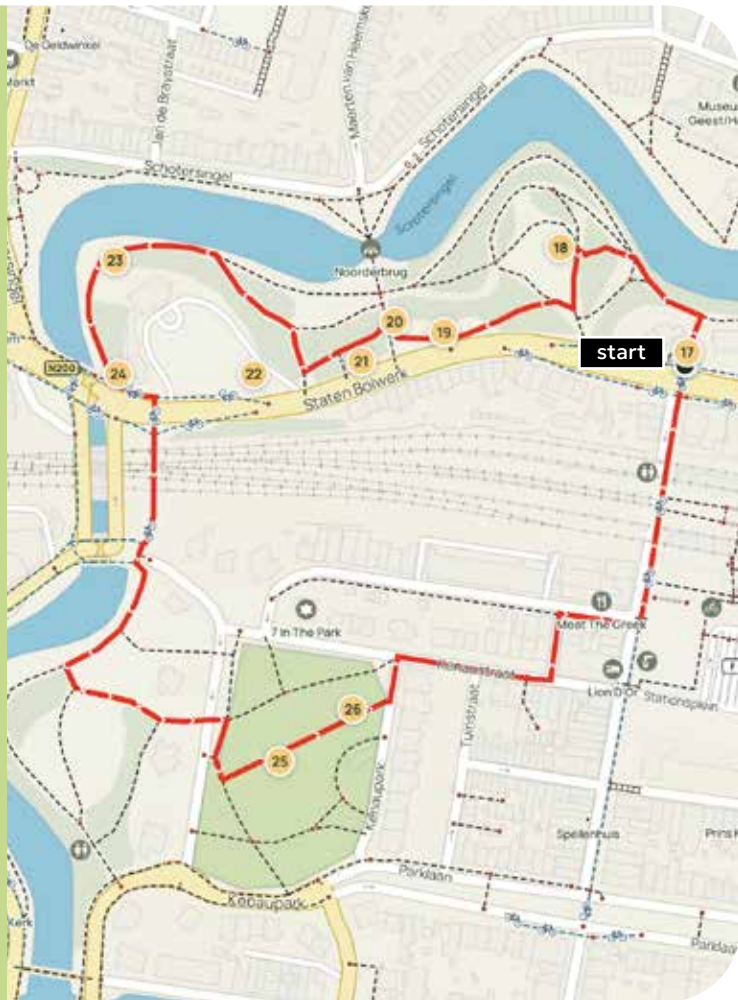
Rondje Bolwerken

De bolwerken dienden om de stad te verdedigen. Toen die functie niet meer nodig was en de stad groeide, werd aan J.D. Zocher de opdracht verstrekt om hier een wandelpark te maken. Dit is in 1828 gerealiseerd. Hoogtes en laagten van de bolwerken werden benut voor afwisseling in het park in Engelse landschapsstijl. Er is een grote verscheidenheid aan bomen geplant. Ook in de tegenwoordige tijd is dat voortgezet. De villa's op de bolwerken zijn van de 2e helft van de 19e eeuw. Op de bolwerken staat de dikste beuk van Haarlem.

De wandeling doet de bolwerken aan en het Kenaupark. Dit park is in 1865 ontworpen door vader en zoon Zocher. In de jaren erna werden de villa's gebouwd. Het park heeft monumentale platanen, een opvallende groep cipressen, een rode beuk, een hoge populier, eiken, een walnoot en een groep schilderachtige kastanjes. Een groot deel van deze bomen dateert uit de 19e eeuw.

Deze wandeling start aan het einde van de Kruisstraat (noordkant van het station) bij de Julianalinde.

Plataan Kenaupark

Tilia x europaea

boomnummer 1684056

17 Julianalinde station

Deze zwarte linde is geplant in 1934, toen prinses Juliana haar 25ste verjaardag vierde. In het smeedijzeren hek dat om de boom geplaatst is, zie je de jaartallen 1909 en 1934 terug, alsmede de J van Juliana. Gedenkbomen vormen een aparte categorie in het Landelijk Register van Monumentale Bomen. De zwarte linde is een variant van de Hollandse linde die zich kenmerkt door donkere knoppen en twijgen. Vanaf de linde loop je het bolwerk op, linksaf langs het water, je klimt omhoog en weer naar beneden naar de ginkgo (nr. 18).

PLANTJAAR: 1930-1940

OMTREK: 210 CM

HOOGTE: 16 M

Ginkgo biloba

boomnummer 1696661

18 Japanse notenboom

De ginkgo staat solitair op het gras. Hij behoort tot de oudste boomsoorten. In de oertijd kwam deze over de hele wereld voor. De meeste varianten zijn uitgestorven. Alleen deze in China gecultiveerde soort is overgebleven. Daar wordt de ginkgo veel bij tempels geplant. Eén bijnaam is tempelboom. Een andere bijnaam is eendenpootboom, vanwege de vorm van het blad. De Nederlandse benaming Japanse notenboom is dubbel fout. De boom komt uit China en de boom geeft geen noten, maar zaden. In de herfst kleurt het blad opvallend geel.

OMTREK: 240 CM

HOOGTE: 12 M

PLANTJAAR: 1910-1920

Fagus sylvatica

boomnummer 1696662

19 Beukenensemble

Het lijkt een klein orkest, een combo, dit beukenkwartet, alsof het je vanaf een lichte verhoging op het bolwerk toespeelt. De slankere saxofonist staat midden tussen de gitarist en de bassist. De trompettist staat achteraan, maar dringt zich hogerop naar voren. De Zochers brengen een boomgroep vaak op een speciale wijze voor het voetlicht. In de Haarlemmerhoutwandeling staat een boomboeket. Het zal niet de bedoeling geweest zijn dat hier te realiseren. De bomen staan niet in hetzelfde plantgat.

PLANTJAAR: 1850-1860

OMTREK: 314 CM

HOOGTE: 22 M

Fagus sylvatica

boomnummer 1690403

20 Dikke beuk Statenbolwerk

Dit is de dikste beuk van Haarlem. In de winter komt zijn machtige skelet magnifiek in beeld. De stam en stamvoet tonen zich extra groot doordat ze op een glooiing staan. In de zomer valt de beuk minder op, omdat de begroeiing om hem heen het zicht deels belemmert en ook de takken van de boom zelf ontnemen een blik op de top. De beuk is in 20 jaar tijd een meter in omtrek gegroeid, vijf cm per jaar. Lange tijd was deze beuk minder dik dan de eik in de kinderboerderij (boom nr. 2), maar inmiddels is de beuk dikker dan de eik.

OMTREK: 568 CM

HOOGTE: 24 M

PLANTJAAR: 1870-1880

Fagus sylvatica purpurea

boomnummer 1690404

21 Rode beuk Statenbolwerk

De rode beuk wordt ook wel bruine beuk genoemd, vanwege de diep bruinrode kleur die het blad in het najaar aanneemt. Deze beuken worden vaak geplant op vrijstaande plaatsen in parken en plantsoenen. Te midden van het groen vallen ze altijd op. Het oppervlakkige wortelgestel is kwetsbaar. Een zwakke beuk kan bij storm in zijn geheel omwaaien. Loop je de route verder dan zie je links van je voor de villa nog een enorme rode beuk staan. Deze kan zo uit een Willink-schilderij komen. Helaas is zijn conditie erg slecht.

PLANTJAAR: 1860-1870

OMTREK: 456 CM

HOOGTE: 25 M

Pterocarya fraxinifolia

boomnummer 1686176

22 Kaukasische vleugelnoot

Vanaf het pad zie je links over het hek niet alleen de stervende rode beuk, maar ook deze grote Kaukasische vleugelnoot. De vleugelnoot herken je in de zomer aan de slierten vruchtenkattjes die als kralenkettingen onder de takken hangen. Ze worden zwart in het najaar. De indrukwekkende stam van deze vleugelnoot gaat in de zomer schuil achter klimop en wortelopslag. De wortelopslag vormt nieuwe bomen. Sta je bij het hek voor de villa, dan zie je dat deze vleugelnoot al volwassen jongen heeft.

OMTREK: 568 CM

HOOGTE: 18 M

PLANTJAAR: 1900-1910

Populus x canadensis

boomnummer 1696663

23 Populier

Deze populier wordt door veel bezoekers gezien als de imposantste boom van de bolwerken. Net als de vleugelnoot zijn populieren snelle groeiers. Deze populier heeft in honderd jaar een omvang bereikt van meer dan vijf meter en is daarmee de dikste populier van Haarlem. De stam is diepgegroefd. De boom is hoog en waaiert breed uit. Populieren worden niet heel oud. Hun takkengestel is kwetsbaar bij storm. Hoge bomen vangen veel wind, maar deze populier heeft de stormen van 2023 goed doorstaan.

PLANTJAAR: 1910-1920

OMTREK: 513 CM

HOOGTE: 30 M

Quercus petraea en quercus cerris

boomnummer 1696664

24 Wintereik en moseik

Pal langs het pad staat hier links een aantal eiken. De eerste eik, met kabouterhuisje, is een inheemse wintereik. De eik aan het einde van het wandelpad is een moseik of Turkse eik. Deze komt in zuidelijker streken voor, maar hij gedijt erg goed in ons huidige klimaat. De moseik heeft smal blad en de dopjes van de eikels zijn mossig behaard. Zie detailfoto's: behaarde dopjes moseik (boven) en blad wintereik (onder).

Loop vanaf het pad via de fietserstunnel onder het spoor door, langs het water en steek dan door naar het Kenaupark.

OMTREK: 331 CM

HOOGTE: 20 M

PLANTJAAR: 1850-1860

Taxodium distichum

boomnummer 1690479

25 Moerascipressen

Deze groep van zes moerascipressen staat midden op het laagste en natste gedeelte van het Kenaupark. Dat zijn goede omstandigheden voor deze boomsoort, die vaak in groepjes wordt geplant. Mogelijk heeft L.P. Zocher deze groep hier neer laten zetten, naast de rode beuk en de platanen langs het pad. De cipressen verliezen hun naalden in de winter. Een ander kenmerk is dat ze luchtwortels maken die boven de grond uitsteken. In het Kenaupark krijgen ze daarvoor weinig kans, omdat er volop over het gras gelopen wordt.

PLANTJAAR: 1890-1900

OMTREK: 335 CM

HOOGTE: 22 M

Platanus x hispanica

boomnummer 1686205

26 Plataan Kenaupark

Vanaf de cipressen heb je een fantastisch zicht op deze plataan, die opvalt door de brede armen die aan weerszijde een lengte hebben van 15 meter. Zo heeft de boom een breedte (kroon-diameter) van ruim 30 meter! In de zomer kun je hier genieten van de koele schaduw van de boom. Platanen hebben kenmerkende vruchtbolletjes die in de winter en vaak tot diep in het voorjaar aan de takken blijven hangen. Vanaf deze plataan loop je terug naar het beginpunt van de route.

OMTREK: 513 CM

HOOGTE: 24 M

PLANTJAAR: 1860-1870

1,5
km

Rondje Kleverlaan begraafpark

Dit begraafpark ligt op de plek waar vroeger de buitenplaats Akendam was, die als laatste bewoond werd door J.D. Zocher. Hij verkocht het buiten aan de gemeente om er een begraafplaats te realiseren, die hij ook zelf mocht vormgeven. In 1832 werd hier voor het eerst begraven. In 1887 is de begraafplaats noordelijk uitgebreid naar ontwerp van zijn zoon, L.P. Zocher. In 1916 volgde een uitbreiding naar het westen, ontworpen door L.A. Springer. De entree kwam toen te liggen aan de Kleverlaan nr. 7 (2023 JC). Het is het startpunt van deze route. Als je voor je kijkt zie je eenallee van 10 Kaukasische vleugelnooten. Links daarvan ligt het deel van Springer en rechts het deel van vader Zocher. De allee oogt monumentaal, maar de bomen zijn maar 52 jaar oud. Daarom staan ze nog niet in het landelijk register.

Het begraafpark kent honderden verschillende boomsoorten. Het IVN organiseert rondwandelingen met gids op het begraafpark en heeft daarbij een boekje uitgegeven met een vijftigtal bomen.

start

Vleugelnootallee

27

Tilia tomentosa

boomnummer 1696657

28 Zilverlinde

Dit deel van het begraafpark is van 1832. De boom kijkt over het water uit op de Joodse begraafplaats. Het geslacht *Tilia* kent 24 soorten. De zilverlinde is een inheemse soort. De onderkant van de bladeren is zilverachtig, lichter dan de bovenkant. De bloemen geuren zoet. De Latijnse naam 'tilia' is afgeleid van het Griekse ptilon = vleugel, naar de gevleugelde bloemen en vruchten. Zie de detailfoto rechtsboven. Steek vanaf de linde, net voor de T-splitsing van het verharde pad, tussen de graven door naar de es (nr. 29).

PLANTJAAR: 1840-1850

OMTREK: 372 CM

HOOGTE: 20 M

Fraxinus excelsior

boomnummer 1696652

29 Es

Deze es is een forse, sierlijke boom. De takken kronkelen omhoog. Het smalle blad wuift in de wind. De es is een inheemse snelgroeiende boom. Hij bloeit met ferme pluimen voordat hij blad krijgt. De bloemen worden zaadtrossen met vleugeltjes. Zie de detailfoto onder de lindebloesem. Deze es staat op een stuk van het begraafpark dat vrij dicht begroeid is. In het beheer van dit deel van het begraafpark richting de Schoterweg, wordt gestreefd naar een natuurlijke, bosachtige uitstraling. Er wordt minder beheer gepleegd.

OMTREK: 323 CM

HOOGTE: 23 M

PLANTJAAR: 1870-1880

Fagus sylvatica

boomnummer 1691633

30 Zocherbeuk

Hier staat een forse beuk van ruim 170 jaar, met een omtrek van bijna vier meter. We noemen dit de Zocherbeuk, omdat aan de voet van deze beuk vader en zoon Zocher zijn begraven. Hun bescheiden grafstenen zie je net voorbij de beuk. De grafstenen contrasteren met andere graven, zoals het rijk versierde graf van de stadsarchitect Outshoorn even verderop rechts. Loop vanaf deze beuk rechtdoor en dan links om de werkplaats heen naar de zilveresdoorn (nr. 31).

PLANTJAAR: 1840-1850

OMTREK: 391 CM

HOOGTE: 20 M

Acer saccharinum

boomnummer 1696650

31 Zilveresdoorn

Pal naast een graf met een opvallend kruis staat de dikste boom van het begraafpark. De Nederlandse naam dankt de zilveresdoorn aan de grijswitte onderkant van het blad. Groots kijkt hij uit over het strooiveld, waarop in het midden een slangenden (ook wel apenboom) staat. De esdoorn is aangetast door zwammen (zie detailfoto) en zit aan het einde van zijn levensfase. Hij wordt met extra zorg omgeven. Ook andere grote zilveresdoorns die hier in het park langs het water staan, hebben last van zwammen.

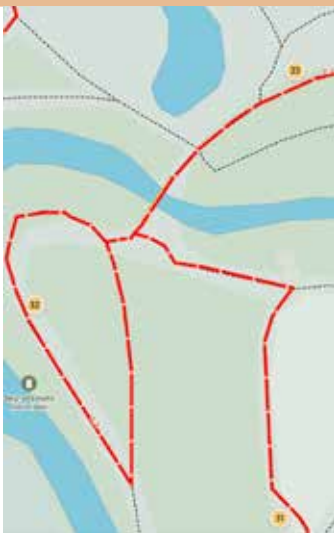
OMTREK: 478 CM

HOOGTE: 25 M

PLANTJAAR: 1870-1880

Ulmus x hollandica

boomnummer 1696651

32 Dubbele iep

Dit zijn twee Hollandse iepen die als een Siamese tweeling deels wel en deels niet aan elkaar vastzitten. Als je de stam als één boom voorstelt, dan lijkt het ook één boom, met één kruin. De Zochers hielden wel van een bomenboeket, waarbij meerdere planten samensmelten tot één boom. Maar dit iepenstel is van honderd jaar later, toen ook de derde uitbreiding van het begraafpark inmiddels was gerealiseerd.

De route maakt een lus, gaat een monumentale brug over en even verder aan de linkerhand staat de kornoelje (nr. 33).

PLANTJAAR: 1920-1930

OMTREK: 429 CM

HOOGTE: 23 M

Cornus mas

boomnummer 1696656

33 Gele kornoelje

Ga voor een goed zicht even het zijpaadje in. De kornoelje staat daar tanig, met de graven pal eromheen. Sommige zijn al ouder dan de boom zelf. De kornoelje wordt niet groot, maar kan best oud worden. Deze boom is gezond en zit in de zomer goed in het blad. De foto in de late herfst toont mooi de grillige takken. Kom eind februari bij deze boom, dan bloeit hij volop met gele bloemen op zijn kale takken. In de zomer heeft de boom helrode, wrang smakende kersen. Deze kornoelje is één van de mooiste kornoeljes in Nederland.

OMTREK: 135 CM

HOOGTE: 7 M

PLANTJAAR: 1930-1940

Cedrus libani

boomnummer 1696649

34 Libanonceder

De stammen van deze ceder tonen zich als een moderne sculptuur. Pal boven de grond vertakt de stam zich al. Eén van de vertakkingen loopt dood op een andere stam. De Libanonceder komt van nature voor in het Midden-Oosten en siert de Libanese vlag. In een groot deel van de wereld is het een geliefde parkboom.

Dit deel van het begraafpark is in 1887 door L.P. Zocher ontworpen. Deze ceder maakte deel uit van het oorspronkelijke ontwerp en is in die periode aangeplant.

PLANTJAAR: 1880-1890

OMTREK: 339 CM

HOOGTE: 15 M

Fagus sylvatica pendula

boomnummer 1696647

35 Treurbeuk

Een treurbeuk kan op een begraafplaats natuurlijk niet ontbreken. Hij ziet zijn verdriet in de vijver weerspiegeld. Deze boom is rond 1925 geplant toen aan de oostzijde van het park de Schoterweg verbreed is en deze kant van het park qua inrichting is gewijzigd. De treurbeuk is een geliefde rustplek voor reigers (zie detailfoto vorige pagina) en aalscholvers. Treurbeuken worden veel ouder dan de eveneens op deze locaties gewilde treurwilg, waarvan de takken vroeg in het voorjaar geel kleuren.

OMTREK: 215 CM

HOOGTE: 12 M

PLANTJAAR: 1920-1930

Ulmus glabra exoniensis

boomnummer 1691628

36 Pluimiep

De grillige stam met bemoste voeten van de pluimiep (variëteit van de ruwe iep) valt in ieder jaargetijde meteen op. De takken waaieren breed uit. Alle twijgen wijzen als pluimen naar boven. Deze iepensoort heeft weinig last van de iepziekte. De iep is een symbool voor vriendschap en liefde. Daarmee is het een toepaselijke boom voor begraafplaatsen. Hier staan er twee op een rij, gevolgd door een indrukwekkende kastanje. Loop het mausoleum voorbij naar de groene beuk (nr. 37).

PLANTJAAR: 1900-1910

OMTREK: 333 CM

HOOGTE: 16 M

Fagus sylvatica

boomnummer 1691634

37 Dikke groene beuk

Deze dikke beuk overspant vele graven. Hij markeert de noordwesthoek van het begraafpark. De stamomtrek nadert de vijf meter. Aan de voet van de stam zijn zwammen te zien. Dat is geen goed teken. Het wijst op stress, waarvan veel beuken last hebben ten gevolge van klimaatverandering. Vanaf de beuk volgen we het grindpad, gaan rechtsaf naar het beheerdershuisje en pal voor het huisje links. Je loopt af op de grillige voet van een mooie tamme kastanje. Ga voor de kastanje links en dan rechts bij de vleugelnootallee.

OMTREK: 476 CM

HOOGTE: 16 M

PLANTJAAR: 1880-1890

Fagus sylvatica atropunicea

boomnummer 1690406

38 Rode beuk

Deze rode boom is het pronkjuweel van het begraafpark. Hij springt er in het vroege voorjaar helemaal uit, als de beuk eerder blad heeft gekregen dan de bomen om hem heen. De boom is ruim 100 jaar en maakte deel uit van het uitbreidingsplan van Springer. Toch heeft hij al een omtrek van meer dan vier meter. In de afgelopen 20 jaar groeide hij jaarlijks vijf cm en dat is heel wat meer dan de groene beuk (nr. 37) die amper één cm per jaar groeit. Die beuk zit dan ook in zijn laatste levensfase.

PLANTJAAR: 1900-1910

OMTREK: 415 CM

HOOGTE: 16 M

Ulmus minor Sarniensis

boomnummer 1686219

39 Monumentaal-iep

Aan de zijkant van de abri lopen drie evenwijdige paden met monumentaal-iepen. Deze hebben een rechte stam met een smalle piramidale kroon. Er staan hier zeven van meer dan 100 jaar oud. Veel iepen zijn gesneuveld door de iepziekte. Tussen de oude iepen zijn nieuwe geplant. Oorspronkelijk stonden iepen ook langs de entree vanaf het toegangshek tot aan de abri. De naar de hemel reikende bomen begeleidden de uitvaart. Nu word je op de entreelaan omarmd door de beslotenheid van de Kaukasische vleugelnoten.

OMTREK: 388 CM

HOOGTE: 26 M

PLANTJAAR: 1900-1910

Robinia pseudoacacia

boomnummer 1696668

40 Robinia (valse acacia)

Vanaf deabri neem je na de drie evenwijdige paden het schuine pad, met rechts van je een grote monumentaal-iep. Neem daarna meteen links het paadje tussen de graven en dan direct rechts. Rechts voor je valt dan de grillig gevormde stam van de robinia op. Deze staat midden in een heggetje. De robinia lijkt op het geslacht acacia door het bezit van scherpe doornen op de takken. De bloemen zijn aantrekkelijk voor bijen. Het is een Noord-Amerikaanse boom. In het najaar hangen tot 15 cm lange peulen aan zijn takken.

PLANTJAAR: 1920-1930

OMTREK: 324 CM

HOOGTE: 15 M

Quercus rubra

boomnummer 1696669

41 Amerikaanse eik

Deze eik staat midden in een perceel met graven, op één van de kleinere paden. De Amerikaanse eik wordt minder oud dan de inheemse eikensoorten. Ze zijn vooral gewild om hun mooie herfstkleuren. De eikels zijn dik, met een brede kruin onder het op een alpinopet gelijkende, afgeplatte napje. Deze exoot is ecologisch minder interessant, omdat die minder schimmels en insecten en daardoor ook minder vogels aan zich bindt. Dit is de laatste boom van de rondwandeling. Loop vanaf hier terug naar de uitgang.

OMTREK: 326 CM

HOOGTE: 17 M

PLANTJAAR: 1900-1910

Bomenstichting

De Bomenstichting is een landelijke non-profit stichting, opgericht in 1970. Onze missie is het bevorderen van de zorg en aandacht voor bomen in de stad en op het platteland. Door de inzet van vele vrijwilligers kunnen we particulieren en overheden adviseren. We beheren het Landelijk Register van Monumentale Bomen. Genieten van bomen en het beschermen ervan gaan hand in hand. We verwelkomen graag nieuwe donateurs om onze vele taken ook financieel mogelijk te maken. Meld u aan als donateur en ontvang ons tijdschrift Bomennieuws.

Om in het Landelijk Register te komen moet een boom tenminste 80 jaar oud zijn en opvallen door zijn dikte of leeftijd, beeldbepalend zijn of een bijzondere boomsoort zijn. Meer dan honderd Haarlemse bomen staan in het Register. Wandel langs deze bomen en geniet ervan. Ieder jaargetijde is anders. Zie het machtige takkengestel in de winter of het geel-oranje-rood kleurende blad in het najaar.

Colofon

<i>Uitgave</i>	Bomenstichting Eusebiussingel 9, 6828 HT Arnhem 085-0777821, www.bomenstichting.nl
<i>Opdrachtgever</i>	Gemeente Haarlem
<i>Tekst</i>	Gerard Tamminga
<i>Fotografie</i>	Gerphil Kerkhof, Gerard Tamminga, Simen Brunia - Bomenbieb
<i>Bomenstichting</i>	Ingrid Vos, Titi des Bouvrie, Jeroen Philippona
<i>Vormgeving</i>	Jet Westbroek Idee & Ontwerp
<i>Drukwerk</i>	Daneels, Grafische Groep
<i>Kaarten</i>	via AllTrails
<i>Advies</i>	IVN Zuid-Kennemerland, Vrienden van de Haarlemmerhout, Platform Groen, Marianne Mooij
<i>ISBN</i>	978-90-704053-6-6

1e druk 2024

Het Vlooienveld en de hertenkamp in herfsttooi

Bomen met een omtrek van drie, vier of zelfs vijf meter lijken niets bijzonders in Haarlem. De stad is rijk bedeeld met monumentale bomen. De dikste Haarlemse boom is een plataan in de tuin van het provinciehuis (zie coverfoto). De boom is zes meter in omtrek, gemeten op 130 cm hoogte.

Haarlem telt volgens het Landelijke Register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting 110 monumentale bomen. 40 daarvan zijn met hun boomnummer in dit boekje opgenomen in drie wandelingen: door de Haarlemmerhout, over de bolwerken en over het begraafpark Kleverlaan. In al deze gebieden hebben de landschapsarchitecten Jan David Zocher en zijn zoon Louis Paul Zocher sporen nagelaten. Monumentale bomen bij u in de buurt vindt u op: www.bomenstichting.nl
In heel Nederland zijn het er meer dan 15.000.

